

AYAKKABI SEKTÖR RAPORU

AYAKKABI SEKTÖR RAPORU

SITC No 851
Armonize No: 64

ÜRETİM

1950 yılından itibaren küçük sanayi görünümünü kazanmaya başlayan ayakkabı sanayi, son yıllarda önemli gelişmeler kaydetmiştir. Özellikle 1980'li yıllarda sektörde yapılan ve oldukça ciddi sayılabilecek makine parkı yatırımları sanayileşmesini sağlamıştır.

Sektörde son yıllarda askeri ayakkabılar, botlar ve iş ayakkabıları üretiminde hızlı bir gelişme göze çarpmaktadır. Uluslararası standartlara uygun üretimin gerçekleştirildiği sektörde CE işaretli ayakkabılar ülkemizde satışa sunulmakta ve AB ülkelerine ihraç edilmektedir.

Ayakkabı makineleri ve ayakkabı yan sanayi üretimi kapasite ve teknoloji olarak gelişmiş olup üretim, çeşitlilik açısından zengindir. Taban, ökçe, kalıp, vardola ihraç edilmektedir. Ayakkabı yan sanayi başta İstanbul olmak üzere, İzmir ve Ege Bölgesi, Konya ve Gaziantep'te yoğunlaşmıştır.

Ülkemizde ayakkabı üretiminde geleneksel ve enjeksiyon yöntemi olmak üzere iki yöntem kullanılmakta olup, daha çok geleneksel yöntem tercih edilmektedir. Bu yöntemde saya ve taban ayrı aşamalarda üretilerek birbirlerine yapıştırma veya yapıştırma/dikme veya enjeksiyon yöntemlerinden biriyle monte edilmektedir.

İhracata dönük çalışan üreticiler, alıcılar tarafından talep edilen standarda uygun üretim yapmaktadırlar. Türk ayakkabı sanayi ve ayakkabı yan sanayi çevre konularında duyarlıdır.

Son yıllarda tasarıma yönelen Türk ayakkabı sektöründe modaya uygun koleksiyonlar hazırlanmaktadır. Ayakkabı sektöründe eğitim faaliyetlerine de önem verilmektedir. Sektördeki dernek ve kuruluşlar bir araya gelerek Türkiye Ayakkabı Sanayi Araştırma, Geliştirme ve Eğitim Vakfı (TASEV)'ni kurmuşlardır. Sektörün tasarım konusundaki nitelikli eleman açığını karşılamak için Ankara, Bolu Abant İzzet Baysal, Gaziantep, İstanbul, Konya Teknik Üniversitesi olmak üzere beş devlet, İstanbul Aydın Üniversitesi olmak üzere bir vakıf üniversitesi bünyesinde ayakkabı tasarımı ve üretimi bölümü mevcuttur. Yine tasarım konusunda genç yetenekleri ortaya çıkarmak için her yıl çeşitli tasarım yarışmaları düzenlenmektedir. Bu yarışmalarda dereceye giren öğrenciler dünyanın en iyi tasarım okullarında eğitim almaya gönderilmektedir.

İhracat

Ayakkabı sanayinde sahip olunan avantajlarla birlikte 1990'lı yılların başında ihracat, özellikle Rusya pazarı olmak üzere canlanmış ve 1997 yılında 200 milyon doları aşmıştır. Ancak, daha sonraki yıllarda Rusya'da yaşanan büyük kriz Türk ayakkabı sanayini de büyük ölçüde etkilemiş, ihracatta düşüş başlamıştır.

Sektör 2002 yılından itibaren yeniden toparlanma sürecine girmiş olup; 2010 yılında 395,6 milyon dolar olan ihracat, 2019 yılında 958,2 milyon dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. 2020 yılına gelindiğinde sektörün ihracat rakamınının 829,4 milyon dolar olduğu görülmektedir. 2021 yılında pandemi etkilerinin de azalmasıyla ayakkabı ihracatımızda da bir toparlanma yaşanmış olup, ayakkabı ihracatımız 1 milyon doların üzerine çıkmıştır. 2021 verilerine göre dünya ayakkabı ihracatı içinde ise Türkiye'nin payı %0,71 olması, yurt içi piyasa odaklı üretim yapıldığını göstermektedir. Dünya ayakkabı ihracatından (GTİP:64) alınan pay bir önceki yıla göre %8,19 oranında artış göstermiştir. Diğer yandan, Türkiye dünya ayakkabı ihracatından aldığı pay ile dünya ayakkabı ihracatında 19 uncu sıraya yükselmiştir.

Türkiye'nin Ayakkabı İhracatı (ABD\$)

Yıl	Değer
2010	395.624.111
2011	441.246.902
2012	545.923.172
2013	723.219.481
2014	719.258.058
2015	670.432.007
2016	704.163.324
2017	765.970.181
2018	887.674.572
2019	958.237.938
2020	829.418.182
2021	1.081.908.288

Kaynak: Ticaret Bakanlığı Bilgi Sistemi

Ayakkabı sektörü ihracatının ürün gruplarına göre dağılımına baktığımızda ise ihracatımızın değer bazında yaklaşık %43,2'sini yüzü deriden mamul ayakkabıların oluşturduğu görülmektedir. 2021 yılında 466,8 milyon dolar değerinde yüzü deriden mamul ayakkabı ihracatı gerçekleşmiştir. İkinci önemli ürün grubunu ise dış tabanı ve yüzü kauçuk veya plastik maddeden diğer ayakkabılar oluşturmakta olup, 2021 yılı ihracatı 310,6 milyon dolar seviyesindedir.

Ürün Gruplarına Göre Ayakkabı İhracatı(ABD \$)

GTİP	ÜRÜN	2019	2020	2021	Değişim (2020-2021)	Pay (2021)
6401	Ayakkabı; Dış Tabanı, Yüzü Kauçuk Ve Plastik, Su Geçirmez	10.626.664	10.442.530	13.842.837	32,6%	1,3%
6402	Ayakkabı; Dış Tabanı, Yüzü Kauçuk Ve Plastik Diğer	270.636.854	251.146.495	310.635.638	23,7%	28,7%
6403	Ayakkabı; Yüzü Deri, Tabanı Kauçuk, Plastik, Tabii, Suni Vb Kösele	420.436.312	356.022.359	466.870.075	31,1%	43,2%
6404	Ayakkabı; Yüzü Dokuma Maddelerinden, Tabanı Kauçuk, Plastik Vb	137.757.006	117.378.561	148.902.235	26,9%	13,8%
6405	Ayakkabı; Diğer	66.744.749	44.397.976	79.567.533	79,2%	7,4%
6406	Ayakkabı Aksamı, İç Taban, Topuk Rampası, Getr, Tozluk, Dolak Vb	52.036.353	50.030.261	62.089.970	24,1%	5,7%
Genel		958.237.938	829.418.182	1.081.908.288	30,4%	100,0%

Toplam

Kaynak: Ticareti Bakanlığı Bilgi Sistemi

Ayakkabı İhrac Edilen Başlıca Pazarlar (ABD \$)

ÜLKE	2019	2020	2021	Değişim (2020-2021)	Pay (2021)
RUSYA FEDERASYONU	105.331.481	65.585.810	82.915.119	26,4%	7,7%
IRAK	71.634.469	63.766.632	76.926.154	20,6%	7,1%
ALMANYA	59.051.495	59.961.293	73.800.403	23,1%	6,8%
İSPANYA	46.886.490	59.918.017	65.458.067	9,2%	6,1%
ROMANYA	40.300.530	33.488.530	42.129.087	25,8%	3,9%
İSRAİL	23.497.534	23.911.434	37.209.788	55,6%	3,4%
HOLLANDA	20.189.240	24.724.348	32.925.284	33,2%	3,0%
İTALYA	28.281.511	25.156.705	31.929.886	26,9%	3,0%
İNGİLTERE	25.671.286	23.578.671	30.445.397	29,1%	2,8%
A.B.D.	11.343.957	11.124.980	28.336.482	154,7%	2,6%
LİBYA	28.709.232	16.955.190	27.418.353	61,7%	2,5%
AZERBAYCAN	16.351.091	12.401.259	26.142.834	110,8%	2,4%
POLONYA	21.752.416	19.339.281	25.005.656	29,3%	2,3%
BULGARİSTAN	19.457.014	17.542.360	22.855.495	30,3%	2,1%
FRANSA	16.794.059	14.672.051	21.364.481	45,6%	2,0%
DİĞER	422.986.133	357.291.621	457.045.802	27,9%	42,2%
GENEL TOPLAM	958.237.938	829.418.182	1.081.908.288	30,4%	100,0%

Kaynak: Ticaret Bakanlığı Bilgi Sistemi

2021 yılında ayakkabı ihrac ettiğimiz başlıca ülkeler arasında Rusya Federasyonu, Irak, Almanya, İspanya ve Romanya yer almaktadır. 2021 yılında söz konusu beş ülkeye 341,2 milyon dolarlık ihracat gerçekleştirilmiştir.

İsrail, Hollanda, İtalya ve İngiltere diğer önemli ihrac pazarlarımızdır. Ülke bazında ihrac pazarlarımızda çeşitlenme olmakla birlikte ayakkabı ihracatımızın daha çok komşu ve çevre ülkelere yapıldığı görülmektedir.

Ülkemiz ayakkabı sektörünün Özellikle İspanya, Portekiz gibi Avrupalı üreticilerle rekabet edebilecek büyük bir arz potansiyeli vardır. Özellikle İspanya, Portekiz ve İtalya gibi Avrupalı ayakkabı üreticisi ülkelerle rekabet edilebilmesi için sektörün, firmaların ürünlerimizin tanıtımının yapılması gerekmektedir. Türk ayakkabı firmaları yeni pazar arayışlarını sürdürmekte, var oldukları pazarlarda pazar paylarını artırmaya çalışmaktadırlar; özellikle Batı Avrupa ülkelerine ihracat imkânlarını araştırmaktadırlar. Bu kapsamda sektör firmaları yurtdışındaki önemli uluslararası fuarlara, sergilere ve ticaret heyetlerine katılmaktadır. GSD Shoe Fair-Düsseldorf, Micam Shoevent-Milano, Motexha Spring Fair-Dubai, Lineapella-İtalya ve Mosshoes-Moskova katılım sağlanan fuarların başında gelmektedir.

İthalat

Türkiye'nin ayakkabı ithalatı 1994 yılında 28,1 milyon dolar iken, 1997 yılında AB ile Gümrük Birliği'nden hemen sonra 135,2 milyon dolar ile rekor düzeyde artmıştır. 2002 yılında bir önceki yıla göre hem AB ülkelerinden gerçekleştirilen ayakkabı ithalatı hem de uzak doğu ülkelerinden yapılan ithalat artmıştır ve toplam 116 milyon dolarlık ayakkabı ithal edilmiştir. Kriz yıllarında azalan ithalat 2002'den sonra artış göstermesine rağmen,

2015 yılında bir önceki yıla oranla %16,7 oranında azalarak 794,5 milyon dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. 2015 yılından sonrada ithalatın azalma trendi devam etmiş olup, 2020 yılında Türkiye'nin ayakkabı ithalatı 498 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. 2021 yılına gelindiğinde ayakkabı ithalatımızda artış yaşanmış olup, 587,8 milyon dolar değerinde ayakkabı ithalatı yapılmıştır. 2014 yılında ayakkabı ithalatında uygulanmaya başlanan ilave gümrük vergisi ile yerli ayakkabı üretimi koruma altına alınmıştır. Nitekim 2014 yılından sonra ayakkabı ithalatında bir azalış trendi olduğu görülmektedir.

Türkiye'nin Ayakkabı İthalatı (ABD \$)

YIL	Değer
2010	659.673.910
2011	871.463.821
2012	863.682.220
2013	992.947.486
2014	953.894.053
2015	794.566.743
2016	734.370.656
2017	676.126.540
2018	622.793.124
2019	539.194.953
2020	498.033.231
2021	587.849.383

Kaynak: Ticaret Bakanlığı Bilgi Sistemi

Türkiye'nin Ürün Gruplarına Göre Ayakkabı İthalatı (1000 ABD \$)

GTİP	ÜRÜN	2019	2020	2021	Değişim (2020-2021)	Pay (2021)
6401	Ayakkabı; Dış Tabanı, Yüzü Kauçuk Ve Plastik, Su Geçirmez	1.861.379	1.486.654	3.786.051	154,7%	0,6%
6402	Ayakkabı; Dış Tabanı, Yüzü Kauçuk Ve Plastik Diğer	101.270.758	101.441.595	126.607.553	24,8%	21,5%
6403	Ayakkabı; Yüzü Deri, Tabanı Kauçuk, Plastik, Tabii, Suni Vb Kösele	177.659.393	157.423.229	174.346.076	10,7%	29,7%
6404	Ayakkabı; Yüzü Dokuma Maddelerinden, Tabanı Kauçuk, Plastik Vb	231.655.728	200.817.272	237.223.443	18,1%	40,4%
6405	Ayakkabı; Diğer	3.111.593	1.968.192	2.996.349	52,2%	0,5%
6406	Ayakkabı Aksamı, İç Taban, Topuk Rampası, Getr, Tozluk, Dolak Vb	23.636.102	34.896.289	42.889.911	22,9%	7,3%
Genel Toplam		539.194.953	498.033.231	587.849.383	18,0%	100,0%

Kaynak: Ticaret Bakanlığı Bilgi Sistemi

Ayakkabı ithalatımızın %17,2'si Çin'den yapılmaktadır. Bu ülkeden yapılan ithalat 2020 yılına kıyasla %26 oranında artmıştır. Ayakkabı ithalatımızda Vietnam %12,8 oranında bir pay ile ikinci sırayı almaktadır.

Dünya ayakkabı üretimi içinde ilk üç ülke arasında bulunan ve dünya ayakkabı modasına yön veren İtalya ayakkabı ithal ettiğimiz ülkeler arasında üçüncü sırada gelmektedir. Endonezya, İspanya, Kamboçya, Almanya ve Portekiz ise ayakkabı ithal ettiğimiz diğer önemli ülkelerdir.

Ayakkabı İthal Edilen Başlıca Pazarlar (ABD \$)

ÜLKE	2019	2020	2021	Değişim (2020-2021)	Pay (2021)
ÇİN	156.557.476	147.755.426	186.239.973	26,0%	17,2%
VİETNAM	138.497.079	129.204.557	138.656.937	7,3%	12,8%
İTALYA	98.938.449	86.572.999	110.920.170	28,1%	10,3%
ENDONEZYA	55.106.813	45.987.267	43.667.336	-5,0%	4,0%
İSPANYA	8.600.249	10.215.331	13.530.465	32,5%	1,3%
KAMBOÇYA	11.922.049	11.453.480	12.595.981	10,0%	1,2%
ALMANYA	6.983.889	6.973.210	9.315.262	33,6%	0,9%
PORTEKİZ	8.639.111	7.852.171	9.034.744	15,1%	0,8%
HİNDİSTAN	11.613.769	8.321.153	8.570.913	3,0%	0,8%
BOSNA HERSEK	4.140.516	4.888.616	7.669.696	56,9%	0,7%
BANGLADEŞ	9.553.014	8.377.284	7.447.084	-11,1%	0,7%
ROMANYA	3.447.421	3.194.674	3.804.688	19,1%	0,4%
TAYLAND	3.263.183	2.089.317	3.616.713	73,1%	0,3%
BURMA (MYANMAR)	3.180.546	4.499.691	3.404.347	-24,3%	0,3%
A.B.D.	645.820	554.785	3.374.762	508,3%	0,3%
DİĞER	18.105.569	20.093.270	26.000.312	29,4%	2,4%
GENEL TOPLAM	539.194.953	498.033.231	587.849.383	18,0%	54,3%

Kaynak: Ticaret Bakanlığı Bilgi Sistemi

DÜNYA AYAKKABI ÜRETİMİ VE TİCARETİ

İthalat

ITC verilerine göre değer bazında, 2000 yılında 49,6 milyar dolar olan dünya ayakkabı ithalatı, on yıl içinde %75 oranında artış göstererek, kriz yılı olan 2009 yılında 87 milyar dolara ulaşmıştır. Küresel kriz sonrasındaki toparlanma sürecinin yaşandığı 2010 yılından itibaren, ayakkabı sektöründe olumlu bir değişim yaşanmış ve 2018 yılında dünya ayakkabı ithalatı bir önceki yıla göre %7,2 oranında artarak 144,7 milyar dolara yükselmiştir. Bu büyüme 2019 yılında da devam etmiş, 2019 yılında dünya ayakkabı ithalatı bir önceki yıla göre %2,1 oranında artarak 147,3 milyar dolara yükselmiştir.

Amerika Birleşik Devletleri dünyadaki en büyük ayakkabı ithalatçısı ülke olup, dünya ithalatının %19,7'sini gerçekleştirmektedir. 2021 yılında ABD'nin ithal ettiği ayakkabı tutarı yaklaşık olarak 28,6 milyar dolardır. Dünyadaki diğer büyük ayakkabı ithalatçısı ülkeler sırasıyla Almanya, Fransa, İtalya ve Çin'dir.

Dünya Ayakkabı İthalatı (Bin ABD \$)

ÜLKE	2020	2021	Değişim (2020-2021)	Pay (2021)
ABD	21.503.889	28.644.841	33,2%	19,7%
Almanya	12.436.734	13.334.837	7,2%	9,2%
Fransa	7.502.712	8.558.275	14,1%	5,9%
İtalya	5.909.618	7.232.931	22,4%	5,0%
Çin	5.969.970	5.905.286	-1,1%	4,1%
Hollanda	4.407.858	5.237.604	18,8%	3,6%
Birleşik Krallık	5.812.028	5.170.542	-11,0%	3,6%
Japonya	4.434.091	4.546.964	2,5%	3,1%
Belçika	4.542.242	4.531.399	-0,2%	3,1%
İspanya	3.171.201	3.761.145	18,6%	2,6%
Polonya	3.302.208	3.729.298	12,9%	2,6%
Rusya Federasyonu	2.887.266	3.655.911	26,6%	2,5%
Kore Cumhuriyeti	3.075.665	3.421.004	11,2%	2,4%
Hong Kong, Çin	2.203.076	2.427.511	10,2%	1,7%
İsviçre	2.218.668	2.328.770	5,0%	1,6%
Vietnam	1.131.940	2.143.505	89,4%	1,5%
Kanada	1.820.965	2.135.618	17,3%	1,5%
Avusturya	1.815.314	2.027.753	11,7%	1,4%
Avustralya	1.447.825	1.812.130	25,2%	1,2%
Birleşik Arap Emirlikleri	1.444.323	1.365.061	-5,5%	0,9%
DİĞER	27.759.477	33.443.823	20,5%	23,0%
GENEL TOPLAM	124.797.070	145.414.208	16,5%	100,0%

Kaynak: ITC Trademap

Dünyanın en büyük ayakkabı üreticisi ve ihracatçılarından olan İtalya'nın 7,2 milyar dolarlık ayakkabı ithalatı yapmasında, kendi tüketimini karşılama amacı yanı sıra yurt dışında fason yaptırdığı ürünlerin ithalatı ile reeksport amacıyla yaptığı ithalat etkili olmaktadır. Belçika ve Hollanda'nın ithalat tutarlarının yüksek olmasında, reeksport büyük paya sahiptir. Nitekim Hollanda dünyanın altıncı büyük, Belçika ise dokuzuncu büyük ithalatçısıdır.

Ayakkabı ithalat vergilerinin, gelişmiş ülkelerde genellikle daha düşük oranda, gelişmekte olan ülkelerde ise bu ülkelerin kendi sanayilerini koruma çabaları nedeniyle daha yüksek seviyede olduğu görülmektedir. Ayakkabı sanayinde Çin, Brezilya, Hindistan, Meksika gibi ülkeler yüksek gümrük tarifeleri uygulamaktadırlar.

İhracat

ITC verilerine göre değer bazında, 2000 yılında 37,9 milyar dolar olan dünya ayakkabı ihracatı, on yıl içinde %116 artış göstermiş ve 2009 yılında dünya ihracatı 82 milyar dolara ulaşmıştır. 2018 yılı itibarıyla ise dünya ayakkabı ihracatı 2017 yılına göre %8,6 oranında artarak 151,8 milyar dolara yükselmiştir. 2021 yılı dünya ayakkabı ihracatı bir önceki yıla göre %19,8 oranında artarak 152,8 milyar dolara yükselmiştir.

Dünya ayakkabı ihracatında, Çin lider ülke konumunda olup, 2021 yılında 46 milyar dolarlık ayakkabı ihraç ederek dünya ihracatının %30,1'ini gerçekleştirmiştir. Bu ülkeyi 25,2 milyar dolarlık ihracatla Vietnam, 12,9 milyar dolarlık ihracatla İtalya, 9,4 milyar dolarlık ihracatla Almanya ve 7,1 milyar dolarlık ihracatla Belçika izlemektedir.

Çin ve Vietnam, birlikte toplam 71,2 milyar dolarla, dünya ayakkabı ihracatının % 46,4'sını gerçekleştirmektedir. Vietnam 2021 yılında ayakkabı ihracatını %46,3 artırarak dünya ayakkabı ihracatındaki ikinciliğini sağlamıştır. Dünyada, büyük ihracatçı ülkelerin ağırlıklı olarak deri ayakkabı ihraç ettikleri ve deri ayakkabı üretiminde uzmanlaşmış oldukları görülmektedir. Nitekim deri ayakkabı ihracatı toplam ayakkabı ihracatının %35,4'ünü oluşturmaktadır. Bu bağlamda, önümüzdeki yıllarda dünya ayakkabı pazarındaki rekabetin deri ayakkabı alt sektöründe daha yoğun yaşanması beklenmektedir.

Dünya Ayakkabı İhracatı (Bin ABD\$)

ÜLKE	2020	2021	Değişim (2020-2021)	Pay (2021)
Çin	38.115.076	46.053.699	20,8%	30,1%
Vietnam	17.253.936	25.246.320	46,3%	16,5%
İtalya	10.653.081	12.948.135	21,5%	8,5%
Almanya	8.268.428	9.481.073	14,7%	6,2%
Belçika	7.112.177	7.105.436	-0,1%	4,6%
Endonezya	4.804.751	6.165.241	28,3%	4,0%
Fransa	3.998.079	4.758.956	19,0%	3,1%
Hollanda	3.399.786	4.407.393	29,6%	2,9%
İspanya	2.737.911	3.176.223	16,0%	2,1%
Polonya	2.575.057	3.068.997	19,2%	2,0%
Hong Kong, Çin	2.124.390	2.372.709	11,7%	1,6%
Hindistan	1.915.122	2.337.822	22,1%	1,5%
Portekiz	1.759.542	2.041.307	16,0%	1,3%
Kamboçya	1.123.081	1.392.218	24,0%	0,9%
Bangladeş	1.018.881	1.269.145	24,6%	0,8%
Birleşik Krallık	2.184.831	1.255.694	-42,5%	0,8%
Romanya	1.042.016	1.163.865	11,7%	0,8%
ABD	1.136.086	1.147.291	1,0%	0,8%
Türkiye	829.448	1.081.892	30,4%	0,7%
Çek Cumhuriyeti	987.248	1.060.731	7,4%	0,7%
DİĞER	14.588.484	15.304.820	4,9%	10,0%
GENEL TOPLAM	127.627.411	152.838.967	19,8%	100,0%

Kaynak: ITC Trademap